

Barokní opatství.

Partneři projektu: Cistercian landscape of Vyšší Brod (Czech Republic) — Změněno: 4.7.2020 — ID: 184

Obec / město:	Vyšší Brod
Cistercian Landscape:	Vyšší Brod
Stav:	existující
Funkční oblast:	náboženství
Typ prvku:	klášterní budova
Převažující časová vrstva (obecně):	raný novověk
Převažující časová vrstva (přesně):	raný novověk (1648-1800)
Ochrana:	kulturní památka
Využití:	využíváno

Formální popis: Komplex patrových a dvoupátrových budov klášterního opatství.

Kulturně historická analýza: Barokní opatství a jeho části

Jižní, západní a část východního křídla konventu byly přestavěny renesančně, v patře byla provedena barokní přestavba. Mezi konventem a prelaturou položenou východně byl roku 1587 vystavěn tzv. starý konvent, z něž vybíhá směrem na jih křídlo seniorátu, noviciátu a nemocnice. Roku 1671 byla postavena první kostelní věž. Budova prelatury pohltila při své přestavbě v 18. století dvě menší stavby z pozdního 14. století. V letech 1753-55 byla velkoryse vybudována klášterní knihovna za nejvdělanějšího opata kláštera v historii vůbec - Quirina Mickla. Za jeho působení také vznikla nová úřednická budova v rokokovém slohu v severovýchodní části areálu, jež byla později pronajata státu jako okrskový soud. Novou knihovnu i tuto novou budovu vyzdobil velmi krásnými freskami konvrš kláštera Lukáš Vávra.

Knihovna

V r. 1757 za opata Quirina Mickla (1747-1767) vznikl známý vyšebrodský knihovní sál. Jde o nejlépe zachovanou klášterní knihovnu u nás a druhou největší historickou knihovnu mimořádného významu v České republice. Tvoří ji malý a velký sál a chodba. Knihovna obsahuje přes 70 tisíc svazků a kolekci 200 rukopisů na pergamentu a 1000 na papíře vzniklých od 13. století a 400 inkunábulí vytištěných před r. 1500.

První počátky knihovny jsou spojeny se založením kláštera, kdy mniši přinesli první knihy z mateřského kláštera ve Wilheringu, které byly převážně liturgického charakteru. Z přelomu 13. a 14. století pochází pětidílná iluminovaná Vyšebrodská bible a pozoruhodným a nejkrásnějším rukopisem je tzv. Gratianův právní kodex z poloviny 14. století.

Knihovna je vybavena intarzovanými knihovními skříněmi, které zhotovil laický bratr Josef Raffner. Stropy zdobí nástěnné malby z počátku 19. století rovněž od laického bratra Lukáše Vávry.

Poslední rekonstrukce a úpravy provedl v letech 1860-1862 Bernhard Grueber, dále pak v letech 1862-1882 ing. František Karel a nakonec v r. 1904 Franz Schifftaler.

Knihovní chodba vznikla s klášterní galerií a obsahuje převážně novější odbornou literaturu z 19. a počátku 20. století.

Pozoruhodné jsou medailonové podobizny opatů ze 16.-19. stol. umístěné nad knihovními skříněmi.

Filosofický sál je menším z obou knihovních sálů a obsahuje knižní díla různých vědních oborů, hlavně filosofie. Na stropě je freska s motivem ze Starého zákona "Šalamounův soud" od Lukáše Vávry, bratra-laika (2. pol. 18. stol.). Na stole pod sklem je

vystavena velmi podrobná Müllerova mapa Čech (1720). Nad okny visí latinské citáty od sv. Bernarda, které chválí vzdělání vedoucí ke službě druhým.

Teologický sál je největší z knihovních prostor knihovny kláštera. Obsahuje teologickou literaturu, z níž je pozoruhodná rozsáhlá sbírka biblí ve více než 40 jazycích. Bílé vepřovicové knižní vazby byly zhotoveny v pol. 18. stol. díky tehdejšímu velmi vzdělanému opatovi Quirinovi Micklovi. Jeho obraz visí nad vstupními dveřmi a zdobí jej na vrcholu sil ve věku 45 let (1756). Strop je opět vyzdoben freskou s biblickým motivem, ale tentokrát z Nového zákona, znázorňující dvanáctiletého Ježíše, jak učí v jeruzalémském chrámě. Fresku namaloval koncem 18. století opět bratr-laik Lukáš Vávra.

Kaple sv. Benedikta

Kaple sv. Benedikta je pozoruhodná náhrobním kamenem hraběte Jana Zrinského, který je zde zabudován v podlaže. Jan Zrinský byl od r. 1597 dědicem panství Rožmberků, ale r. 1612 zemřel bezdětný. Byl synem poslední Rožmberkovny, Evy z Rožmberka, a slavného válečníka proti Turkům, Mikuláše Zrinského.

Obrazová galerie

Obrazová galerie je umístěna v prvním poschodí nad západním křídlem křížové chodby. Vznikla přestavbou klášterních cel (1835-38) podle plánů českokrumlovského stavitele Karla Jambora v novoklasicistním stylu.

Je trojlodním sálem s tzv. českými klenbami na toskánských sloupech. Středem pozornosti galerie jsou sbírky českého barokního malířství. Mezi nejvýznamnější malíře patří Petr Brandl, Jan Kašpar Hirschelly, Norbert Grund, F. X. Palko, Kupecký či typicky cisterciácký Wilmann. Z restituovaných sbírek je možné si prohlédnout bohoslužebné předměty ze 17. a 18. století.

Pohřební kaple sv. Anny

Kaple sv. Anny se nachází na konventním hřbitově, který je místem posledního odpočinku mnoha vyšebrodských mnichů. Současná raně barokní stavba byla nově zřízena v r. 1645 pravděpodobně na místě původní kaple východně od závěru konventního kostela Nanebevzetí Panny Marie za opata Jiřího Wendschuha (1641-1668).

V průčelí kaple je druhotně osazen pozdně gotický sedlový portál datovaný kolem r. 1510. Na špicí věžičky je malovaná korouhev. V r. 1904 byl na stěně kaple zhotoven mozaikový obraz Bolestné Matky Boží na místě dřívější značně poškozené nástěnné malby.

V kapli jsou uloženy ostatky významných opatů kláštera, Leopolda Wackarže (zemř. 1901) a Brunna Pammera (zemř. 1924).

Podle řádové tradice stála nejstarší sakrální stavba právě na konventním hřbitově, tedy na místě dnešní kaple sv. Anny. Údajně mělo jít o kapli Panny Marie se sochou Piety (Bolestné Matky Boží), kterou tradice ztotožňovala s nejstarším klášterním kostelem. O této kapli na klášterním hřbitově je poprvé zmínka na listinách z r. 1385 a z r. 1411 a o soše Piety se mluví v rukopise z r. 1629, který obsahuje starou pověst o založení vyšebrodského kláštera, pro kterou však neexistuje žádný historický důkaz. Tato pověst praví, že na místě klášterního hřbitova stála kaple, v níž byl obraz Matky Boží Bolestné s mrtvým Ježíšem na klíně. Vok z Rožmberka chtěl v kapli vykonat bohoslužbu, ale při brodění Vltavy se začal topit a za záchranu svého života slíbil na místě kaple založit klášter. S touto tradicí také souvisí vyobrazení prvního opata kláštera Oty (1259-1281), které vzniklo až mnohem později za opata Pavla III. Farenšona (1608-1620), a kde je první zmínka o kapli sv. Anny. Na něm je kaple sv. Anny vyobrazena s latinským nápisem, že první opat Oto přišel z Wilheringu s konventem 12 mnichů a usadili se u kaple sv. Anny.

Kulturně
historický
význam:

Objekt barokního opatství sloužící jako muzeální expozice.

Možnosti
ochrany a
péče:

Chráněná památka.

Literatura:

Encyklopedie českých klášterů, Vlček, Sommer, Foltýn, Nakladatelství Libri, Praha 1997, s. 688 an.
Dějiny cisterciáckého řádu v Čechách 1142-1420, Kateřina Charvátová, Nakladatelství Karolinum 2014, s. 81 an.
Encyklopedie českých klášterů, Vlček, Sommer, Foltýn, Nakladatelství Libri, Praha 1997, s. 689
Dějiny kláštera Vyší Brod v Čechách, Dr. P. Dominik Kaindl OCist., Gloriet 2008, s. 126, 127
Umělecké památky Čech T/Ž, svazek čtvrtý, Academia 1982, s. 314

Archivní
prameny:

-

Ústní
tradice: -

Online Cisterciácký klášter Vyšší Brod - www.klasteryvyssibrod.cz
zdroje: Historie regionu Vyšebrodsko - www.encyklopedie.ckrumlov.cz

© David Mičan

Pohled na budovu nového opatství, 2020

Creative-Commons-Lizenz by-nc-nd-4.0

© David Mičan

Pohled na budovu starého opatství, 2020

Creative-Commons-Lizenz by-nc-nd-4.0

© Jiří Gébr

Pohřební kaple sv. Anny, 2020

Creative-Commons-Lizenz by-nc-nd-4.0

© David Mičan

Pohled na budovu nového opatství a úřednickou budovu (později budovu soudu) postavenou v rokokovém slohu, 2020

Creative-Commons-Lizenz by-nc-nd-4.0

Urheber- und Nutzungshinweise | Copyright:

Die Rechte an den Texten und Bildern dieses digitalen Angebots liegen bei den jeweiligen Erfassern und dem Projekt Cisterscapes. Für einzelne Medien gelten die dort zusätzlich angegeben Lizenzbedingungen. Eine kommerzielle Nutzung sowie die Verwertung und Weitergabe an Dritte bedarf der Zustimmung des Erfassers und des Projektpartners Cisterscapes.

The rights on the texts and images of this digital offer belong to the respective authors and the Cisterscapes project. For individual media, additional license conditions that have to be specified corresponding to them apply. A commercial use as well as the utilization and passing on to third parties requires the consent of the author and the project partner Cisterscapes.

Empfohlene Zitierweise | Recommended citation style:

"Barokní opatství.". In: Cisterscapes, URL: <https://cisterscapes.geoway.de/element/184> (Abgerufen: 12.11.2020)

Gefördert durch das Bayerische Staatsministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten und den Europäischen Landwirtschaftsfonds für Entwicklung des ländlichen Raums (ELER) sowie durch die Oberfrankenstiftung. Mit freundlicher Unterstützung des Erzbistums Bamberg und des Bistums Würzburg.

